

משרד החנוך והתרבות - המחלקה לתרבות תורנית

גליונות לעיון בפרשת השבוע
בעריכת ד"ר נחמה ליבוביץ
שנת העשרים ואחת

וזאת הברכה (תעכ"ב-כ"ג)

העורכת מודיעה למנווים
כי השבוע לא יופיע
עלון ההדרכה

ל"ג

הברכה הנפתלי

כ"ג ולנפתלי אמר: נפתלי שבע רצון ומלא ברכת ה' ים ודרום ירשה.
(עיון גם בגליון וזאת הברכה תש"י-תשי"א)

א. רש"י ד"ה שבע רצון: שהיתה ארצו שבעה כל רצון יושביתה.

רמב"ן " שבע רצון: (אחרי הביאור את דברי רש"י דלעיל) והנכון שהוא נמשך אל השם הנכבד, יאמר שבע ומלא רצון ה' הנכבד וברכתו.

בבב"ן שור ד"ה שבע רצון

ארץ נפתלי קלה ומסחרת לבשל פרותיה, ולפיכך הוא אומר, שהוא שבע רצון, כי מי שפרותיו מאוחרים ואחרים אוכלים פרותיהם והוא אינו אוכל שלו מפני שהם מאוחרים; אינו שבע לרצונו, אלא מתאוה קודם שיטעם, אבל נפתלי אינו כן, כי פרותיו מסחרות, ומיד שירצה יאכל מהם קודם שיאכל שום אדם פרות.

ד"ה ומלא ברכת ה'

כל הבא בארץ נפתלי ורואה פרות מבכרות ואילנות מבלבין וצצים ופרחים מוקדמים, מודה ומשבח ומברך את ה' על החדש.

אא 1) מהו ההבדל בין התפישה התחבירית של פסוקנו לפי דעת רש"י ולפי דעת הרמב"ן?

2) האם מסכים בכור שור בפירוש המושג "שבע רצון" עם רש"י או עם רמב"ן או הלך בדרך שלישית?

3) במה שונה פירושו של בכור שור ל"ברכת ה'" מן הפירוש הרגיל (וכן מפרושו של הרמב"ן)?

א 4) האפשר לחוכית שאין תפישתו של הבכור שור ל"מלא ברכת ה'" פשוטו של המקרא?

ב. אברבנאל ... ויותר נכון לפרש שרמז משה רבנו בזה מה שזכר הפילוסוף במאמר ד' פ"ט מספר המדות, שכבר ימצא מין מן האנשים אשר תכלית חברתם לרצות חבריהם ולמלא את חפצם, ויש אנשים בחיפך, שהם עקשים ופתלתולים ושהמצוץ ביניהם בזאת התכונה אין לו שם. ומתארו (-של המין הראשון) שלא יעציב לשום אדם ואם יעציבוהו מעט יתיה כדי שיטמחו אחר כן.

ומשה רבנו שבח את נפתלי בתכונה הזאת החברותית, והוא אמר "נפתלי שבע רצון" - כי שבע יליון מתרצון, וטוב החברה וההסכמה לכל בני אדם, להיות מסבוע התרצות לכל בני אדם. ולפי שהאיש הזה דרכו לתת לכל שואל די מחסורו ולמלא לו שאלתו, יאבד מסובו במחרת, כמו שזכר המדויג בספר המדות מאמר ד' פרק ראשון: "בקשי ועל הזרות יוסף הנדיב הון רב", לזה אמרנו "ים ודרום ירשה", ר"ל שיהיו לו ארצות לחוף הים וארצות ליבשה שאינם סמוכות לים.

ויש מפרשים בזה, כי יש אנשים שהם עשירים ושמחים בחלקם והוא חלק טוב, ומתם שהם עשירים ואינם שמחים בחלקם, ומתם שאינם עשירים אבל הם שמחים בחלקם, ומתם שאינם עשירים ולא שמחים בחלקם, והוא החלק היותר רע מכלם. ובבא משה רבנו שיהיה נפתלי שבע רצון ושמה בחלקו ויהיה עם זה עשיר ומלא ברכת ה'.

1) מה ההבדל בין שני פרושיו ואיזה מהם קרוב להוראה של חבטוי "שבע רצון" בעברית שבפינו כיום?

2) המסכים אחד משני פרושיו עם פרושו של רש"י?

ג. ים ודרום ירשה

ראב"ע שנחלתו יהיה דרומית מערבית.

1) רב הפרשנים - כראשונים כאחרונים - אין מסכימים עם פרוש זה של הראב"ע. הסבר מדוע?

2) כיצד אפשר לפרש את המלים האלה פרוש אחר?